

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. Nar. Pos.

Istazi svakog četvrtka na cijelom arku.

Dopisi se ne vraćaju ako se i ne istiskaju.

Nebilježovani listovi se neprimaju. Predplata s poštarinom stoji 5 for., za seljake 3 for. na godinu. Razmjerno for. 2 1/2 i 1 za polgodinu. Isvan carovine više poštariza.

Na malo jedan broj 5 novč.

Uredništvo i administracija nalaze se u Via Farneto br. 14.

Podpisani se dopisi ne istiskaju. Zaposelena se pisma istiskaju po 2 svaki redak. Ognji od 3 redaka stoji 60 ml., za svaki redak više 6 ml. ili u slučaju oporovane je pogodbe sa upravom. Novi se listi poštarinom napuniscim (za svaki postalo) na administraciju „Naša Sloga“. Ime, presime i najlišu poštu valja točno označiti.

Komu list nedodjele na vrijeme, teka to javi odpravništvo u otvorenu pismu, sa koje se ne plaća poštarizo, ako se izvana napiše: „Reklamacija“.

Poziv na predplatu.

Koncem ovoga mjeseca iztice predplata onim našim čitateljima, koji se predplaćuju za prve pol godine. Molimo ih, da čim prije predplatu za drugu polovicu godine priposlata izvole.

Ujedno opominjemo one, koji nam jošta ništa za tekuću godinu neposlase i one, koji nam za prošle godine više ili manje duguju, da učine jedni i drugi čim prije svoju dužnost, pak da uzmognemo i mi svim našim dužnostim zadovoljiti. Cijena lista naznačena je na čelu.

Novce neka nam se šalje poštariskom napuniscim, što je najjeftinije.

Uprava „Naše Sloge“.

Govor

zastupnika Vjekoslava Spinčića, o prešnosti predloga, da se izpita naredba ministra pravosudja od 6. febrara 1894. izrečen u sjednici carevinskoga vjeća dne 25. maja 1894.

U jednoj točki vesele me riječi gospodina predgovornika grofa Pininskia, naime u onoj, kojom je on priznau potrebu, da se podvrgne izpitu i razpravi nalazeda se naredba; on je samo mislio, da predlog o izpitivanju te naredbe nije prešan. Mi smo pako o prešnosti osvjedočeni, te ču i ja za to nekoje dokaze navesti!

U meni je izazvala naredba ministra pravosudja od dne 6. febrara tek. godine ogorčenje (Vrlo dobro!), a isto tako i u svih mojih drugova i suplemenika; jer ta naredba vrijedi nekoje za nas vrlo važne ustanove, a svaki put, kad je koji zakon povrijeđen, mora se prešno tražiti sredstva, da se tu povriedu popravi, da se zakonu pruži valjanost. (Dobro! dobro!) To se ima dogoditi osobito tada, kad se radi o povriedi slobode govora, kad se postavljaju u dvoju jedinu mogućnost slobodnog izraživanja misli, jer se može još jedino u parlamentu svoje misli slobodno izreći; (Tako je!) a oduzme li se i ovdje tu mogućnost, tada neimamo napose mi Hrvati, Česi i Slovenci nigdje više mjesta, gdje bismo mogli pismeno u novinah i ustmeno

naše misli izreći. (Tako je!) Tim, da se ne tiska u brzopisni zapisnik česke, hrvatske i druge nesjemačke govore, vrijedja se — toga ne može nitko pobiti — §. 61. pravilnika ove kuće, a spomenutom naredbom ministra pravosudja podaje se taj povriedi zakonitu moć, uzakonjuje se na neki način nezakonitost. (Tako je!) Tim se vrijedja i čuvstvo svih zastupnika, koji ovdje njemački ne govore, svih njemačkih zastupnika i svih naroda, koje zastupaju ovdje oni zastupnici. Pomislite pako, da ti narodi sačinjavaju većinu pučanstva ove pole države (Tako je!), pa ako vi iste tako vrijedjate, ako vi njihova prava i njihova čarstva ne cijenite, to čete si sami sebi vremenom posljedice pripisati. (Dobro! dobro!)

Ovom naredbom ne postavlja se samo pravilnik, već i druge zakonske ustanove izvan krieposti, što su već druga gospoda dokazala; tako poimence §. 28. tiskovnoga zakona i članak 16. državnog temeljnoga zakona od dne 21. decembra 1867. broj 141 D. Z. L. o nepovredivosti zastupnika, a kakve bi to moglo imati posljedice, neka mi bude dozvoljeno nekojimi primjeri razjasniti. (Čujte!)

Obično se nazivlje Austro-Ugarsku monarhijom ili državom nevjerjatnosti. Nu najveće nevjerjatnosti događaju se ipak u jednoj južnoj pokrajini, u onoj naime, koju imadem čast dionice zastupati — u Istri. Premda je tamo pučanstvo hrvatsko-slovensko u većini, naime 184.000 Hrvata i Slovenaca, napram 118.000 Talijana, ipak se bilježi brzopisno u istarskom saboru jedino talijanske govore, dočim se ubilježi kod hrvatskih ili slovenskih govora jedino „parla slavo“. (Čujte! čujte!) Hrvatski i slovenski zastupnici poslužuju se već desetak godina hrvatskim, dotično slovenskim jezikom. Radi jednog takvog govora, što no gu je izrekao jedan od mojih drugova u istarskom saboru — naime gosp. zemaljski zastupnik Matko Spinčić — mjeseca septembra 1892. i što ga je u listu „Naša Sloga“, izlažećem u Trstu, dao štampati, bijaše on od zasebne stranke tužen. (Zivahni uzklci: Čujte! čujte!) Tada se je obratio zastupnik te zasebne stranke na zemaljskoga kapetana upitom, da li je Mandić u istinu onaj govor u toj i toj sjednici izrekao, ili nije. (Čujte!) Zemaljski kapetan odgovorio je na to, da u brzopisnom zapisniku neimamo tog govora, na što je zastupnik one stranke

kazao: Tvrdnja Mandićeva, da je on izrekao govor u saboru, priobđen u „Našoj Slogi“, jest laž. (Zivahni uzklci negodovanja.) Ovo je doduše neparlamentarna riječ, nu tako bijaše rečeno, a ja ju samo opetujem. Iza toga bijahu sudbeno preslušani svjedoci, i to dr. Luginja, dr. Stanger i ja, da li je Mandić u istinu mjeseca septembra onaj govor izrekao.

Predsjednik (prekidajući): Molim g. zastupnika, da bude što kraći i da se ne upušta u potankosti, koje ne spadaju na prešnost.

Zastupnik Spinčić: Ta upravo iz ovoga slučaja je razvidno, da valja prešno izpitati u razpravi se nalazedu naredbu, koja se može uparaviti na hrvatski i slovenski izrečene govore u istarskom saboru, jer inače nemožemo, g. predsjedniče i visoko saboru, mi Hrvati i Slovenci u istarskom saboru u obće nikada govoriti, kao što nismo u istinu u zadnjem zasjedanju niti govorili.

Spomenuti svjedoci izjavise, da je Mandić navedeni govor izrekao. Tada je došlo to pitanje na konačnej razpravi dne 18. marča t. g. u Trstu na pretresivanje i tuj je sud izjavio, da će imati porotnici da odgovore, da li je Mandić onaj govor izrekao ili ne. (Čujte! čujte!) To je činjenica, gospodo moja. Porotnici, koji ne bijahu u zemaljskom saboru, koji neznaju hrvatski, koji su naši politički protivnici, neka rzsude, da li bijaše jedan govor u istarskom saboru izrečen ili ne. (Čujte!) To isto moglo bi se dogoditi i u budude, napose nakon naredbe ministra pravosudja koji obzirom na govore, izrečene u zemaljskom saboru, toli one u carevinskom vjeću. (Tako je!) Mi smo se radi toga slučaja obratili na njegovu prešnost g. ministra predsjednika, dojaviv mu to i zatraživ od njega pomoć.

Nu niti je tomu doskočila njegova prešnost niti ministar unutarnjih posala, već je dapače došao g. ministar pravosudja ovom naredbom, tako, da se je kod nas u istinu moglo kazati i doista kazalo: „Otkud bi nas imalo sunce grijati, otkud nas led bija“.

Ovom naredbom izručeni su hrvatski i slovenski zastupnici na zemaljskom saboru Istre porotnikom, njihovim političkim protivnikom, koji ne poznaju njihov jezik, još više nego li do sada na milost i nemilost, sa lišeni njihovog svetog prava. (Tako je!) Tom naredbom krnji se: §. 42.

pravilnika istarskoga zemaljskoga snbora, §. 61. pravilnika carevinskoga vjeća, članak 19. državnoga temeljnoga zakona od dne 21. decembra 1867. br. 142, čl. 16. drž. tem. Z. 21. dec. 1867. br. 141 i §. 28. tiskovnoga zakona. Iz svega toga je razvidna prešnost predloga, da se svemu tomu doskođi, da se pribavi zakonskim ustanovam valjanost, te vam ga ja ovim preporučam. (Zivahno odobravanje i pleskanje. Govorniku čestitaju)

XX. Glavna skupščina

političkoga društva „Edinost“, održavana u Trstu dne 10. junija 1894.

Oko 10 sati prije podno sakupilo se je u dvorani „Maly“ do 160 osoba, medju kojima opazimo prilican broj domaćo i vanjsko iztogenijce, to više kometora iz Istre, osobito iz Pomjanščine. Od odbora političkoga društva bijahu prisutni: urednik Matko Mandić, predsjednik, dr. G. Gregorin, I. podpredsjednik, I. M. Vatovec, II. podpredsjednik, urednik Makso Gotić, tajnik; odbornici: Ivan Gorjup, Ivan Balanč, Fran Podgornik i Dragutin Martolano, zastupajuć blagajnika. Kao vladin povjerenik prisutna je bio nadkomisar dr. Mahkovec.

U 10 1/2 sati predsjednik Mandić, otvarajuć skupščinu, prozbori po prilici:

Slavna skupščino! Čestiti članovi! U ime odbora polit. društva, kojega imam čast ovdje zastupati, pozdravljam vas, zahvaljujući vam se za tako mnogobrojnu i neočekivan posjet. Prije nego li predjemo na dnevni red, prestatvajmo glavnoj skupščini ovdje prisutne državne i pokrajinske zastupničke gospodu Ivana viteza Naborcu, prof. Vjekoslava Spinčića, Ivana Gorjupa te Ivana M. Vatoveca, dalje rodoljube iz Istre i to gg. dra. Matka Trinajstića iz Buzeta i brata mu dra. Dinka Trinajstića iz Pazina; napokon predstavljam vam o. kr. vladinog povjerenika dra. Mahkoveca i gg. zastupničke štampe.

Mnogobrojnan posjet današnje skupščine nam je dokazom, da prijatelji vidjaju važnost političkoga društva, koje ima u prvom redu svrhu širiti prosvjetu medju našim narodom, te promicati njegov politički uzgoj. Pokraj to društvene svrhe ima isto jošta jedan drugi praktičan smjer, o kojemu ću kasnije progovoriti.

PODLISTAK.

Malo selo i Velo selo.

Na otoku Lošinju dva su grada, na koja bi morali mi Hrvati više paziti, nego pazimo.

Povijestnica je učiteljica života, a ona nam svjedoči, da su na tom otoku u staro doba stanovali Gri. U desetom vijeku nestalo je psovema Grka, a zato budi Bogu hvala! Bonicelli, koji je pisao poviest Lovljina (Storia dell' Isola del Lusini, scritta da Gaspare Bonicelli — con Appendice. Trieste 1869), kliče: Možda je tako providnost božija htjela, da ovaj otok po drugoć opusti, da malo kasnije primi drugi narod — rudin i miran narod. Taj tihni narod, koji je Lošinje naselio, to vam je hrvatski narod.

Stalno je, da Lošinja nit Veloga niti Maloga, nije bilo pred kakvih 600 godina. Zvali Lošinj (latinski Lossinium ili Lossinum) prvi put se čita u pismenoj obgodbi, štoju su sklopishe godine 1384. obćine Osor, Cres, Beli i Lubenice radi prava pašje po ovom otoku. Nastaje sada pitanje, kada i kako su Hrvati ta dva mjesta osnovali?

Predaja veli, ili recimo po našu, ljudi govore, da je 12 obitelji sve u isto dobo došlo iz bližnjega hrvatskoga Primorja,

te se nastanilo okolo crkvice sv. Mikule, od Grka zapušćene i okolo „Varšaka“ (Vrsaka). Koliko je u toj predaji istine?

Mongoli, divlji azijski narod, provalishe u svoje doba u Evropu. Paleć i robed prešli su Rusiju i Poljsku, a potukav Madjare, došli i do Hrvatske, al su im Hrvati zube polomili. Hrvatski kralj Bela IV., pobježe naime iz Zagreba u Primorje k svojim vjernim Hrvatim. S njim je pošio i mnogo velikaša a i dosta naroda, da se uklone strahinim Mongolom. Potucao se kralj Bela po Primorju dvie ciele godine sve od grada do grada, od otoka na otok. Napokon naši pradjedovi Hrvati nisu mogli podnesti tu sramotu, pa su ustali, pograbili oružje, i svi složni sa svojim kraljem udarili na Mongole. Krvava se bitka zametne na grobničkom polju, gdje su Hrvati premgili i kometom potukli divlje Mongole, koji su onda pubrili pete i otišli okudna su i došli.

Tada se je jedva kralj Bela mogao vratiti u svoju prestolnicu, a s njim se vratili i velikaši i narod, al ne vratili se svi. To je bilo okolo godine 1242. i u to doba naselili su Hrvati Lošinj. Sila se je bilo naroda strpalo po Primorju u po primorskih gradovih, pa od toga naroda prošla je neka obitelj i na tada pusti otok Lošinj. Lto vidimo, da se predaja slaže sa poviešću. Je li bilo upravo 12 obitelji, to mi neznamo, ali ipak spominjemo, da smo pred nekoliko godina vidili u sakristiji

Veloselske crkve tablicu, u kojoj je zabilježeno, da je ono 12 obitelji došlo onamo, ako se ne varamo, godine 1280., dapače spominje se i prvi poglavar onih obitelji, a to se bio (pazite današnji Lošinjci!) Obrad Hamović!

Prvi stanovnici sagradishe si male kućice okolo crkvice sv. Mikule. U dahnovih potrebak nastao jih je pop iz Osora. Ali kad se svieta više narodilo, neki se odelili i nastanili malo dalje prema sjeveru. Za razliku stanovnici nazvaše prvo selo, buduć prvobitno i veće, „Veloselo“, a drugo, buduć poznije i manje „Malo selo“, a to su zadrželi današnjih graditca Velog Lošinja (koji je u istinu stanovničtvom danas manji) i Malog Lošinja. Opažamo, da pak i danas tako nazivlje ta dva mjesta, a njegove stanovnike Veloselci i Maloselci.

Po tom će prestatni svako začudjenje. Ako rećemo, da je u Lošinjih bilo sve do najnovijih vremena sve hrvatsko i u crkvi i izvan crkve. Spomenuti Gaspar Bonicelli, da dokazu hrvatski postanak obliu Lošinja, veli: Naši otci nisu znali drugoga jezika do hrvatskoga, tako da su oni trebali tumača, kad jim je bilo o čem razpru. Taj s osorskom vlastelom; med našim pukom još živu hrvatske pjesme; sve do konca prošloga vjeka med nami su bili s. ni hrvatski obćinji; oba Lošinja osnovana su na iztočnej strani, jer su s iztoka došli prvi stanovnici, a ne na zapadnoj, prem više pristupnoj; poviestna je istina, da je

hrvatski kralj Bela IV., a s njim i mnogo naroda, uteklo pred Mongoli u hrvatsko Primorje; a da je ostalo ovudu i naroda i velikaša, prem se je kralj povratio. Rudni toga ja držim, veli Bonicelli, da su naši Lošinji ntemeljeni okolo godine 1240. Ako bi tko sve ovo zanikao zato možda, što neimamo o tom kakovu na koji pisanu izpravu, takav, nastavlja isti Bonicelli, slijep je posred biologa dana, kad neće da priznaje razloge, koji se osnivaju na činjenicah, na dokazih, na predaji, na poviesti.

Što će na sve ovo naši Talijani i potalijanščinaci? Očito je i jasno, bilo to nekim lošinjskim izrodom žao ili drago, da su gradove Veli Lošinj i Mali Lošinj osnovali Hrvati, i da to nije bilo od najstarijih vremena, već u 15. vijeku. Iz svega je očito i jasno, da su Lovisajci, ma se neki i gradili Talijani, uprav čiste hrvatske krvi. I to je tako istinito, da ako se od stanovnika drugih primorskih gradova može još i reći, da će u njih biti možda koja kapljica romanske krvi, to se za Lošinje nemože nikako tvrditi. Toga ne mogu reći niti najljući protivnici hrvatskoga jezika i naroda; nije mogao niti Nicolich u svojoj glasovitoj poviesti obliu Lošinja (Storia documentata (I) del Lusini 1871 [sic]); al to nije poviest, nego bijuvanje na pope i na Hrvate ... A danas?

Dužnost mi je izjaviti, da je odstupajuć odbor učinio po svojih silah sve, što je sadržano, da će pripomoći k izpunjenju sadržane mu zadatke. U koliko odstupajućem odboru nobijase pako moguće pripomoći i savjetovati svim zahtjevima zadovoljiti, krivo su današnje okolnosti. Što namo mi mogli učiniti, inati će da lažni budući odbor. Ponavljam, da je odbor želio potpunoma svoju zadaću izpuniti. Iz toga razloga bavio se je u prvom redu sa školskim pitanjem, za koje se tražanski Slovenci već toliko godina zauzimaju. Ovdje opisuje govornik poznatu sudbinu četirih molba slovenskih roditelja za slovenske škole u mjestu, te omezuju postupanje magistrata u tom pogledu, izjavlja u imenu političkoga društva iskrenu zaljublenu zastupniku dru. Sancinu, koji se je u gradskom vijeću odvažno i neustrašivo zarzeca za slovenske škole, što je skupština: sa „šivilo-klici“ prihiti do znanja.

Odbor se je bavio također sa radničkim pitanjem, naposav su obćim izbornim pravom, jer su se u tu svrhu na njega obratili radnici sa molbom, da bi jih odborio moralno i materijalno poduprijeti u tom njihovom zahtjevu. Odbor je odgovorio, da materijalno ne može taj pokret podupirati, jer mu ne dotječe sredstva, nu preporučio je našim državnim zastupnicima, neka se oni svakako za stvar zauzmu, što će oni stalno i učiniti.

Što si tiče želje izražene kod lanjske skupštine glede društvenoga organa „Edinosti“, da se isti protvori u dnevnik, učinio je odbor potrebne korake, da se barem diplomom to dosegne. Kako je poznato, od nove godine „Edinost“ izlazi šest puta nedjeljno, te tako nedoknaduju pravašnju prazninu. Nu žaliboga nije to našo nastojanje dostatno podpirano, jer ne nalazi dovoljno materijalnu podporu i ako ga ne budu držali podupirali tražanski roditelji i obćinstvo u obće, bojim se, da ćemo ustrati učiniti korak natrag namjasto, da pokročimo još dalje napried. Nadamo se pako, da to neće vi dozevoliti, jer to bi bilo po našu stvar ne samo moralna šteta, već dapače i sramota.

Sada prolazim u kratko na djelovanje istarskih pokrajinskih zastupnika u naredkom saboru. Što se je tamo radilo u zadnjem zasjedanju od strane naših zastupnika, poznato vam je bezdvojbeno, nu neću vam biti znano, što se je svo za kulisaui događajilo. Događilo se je naime slučaj, da je jedan naš pokrajinski zastupnik (Naš urednik. Op. ur.) morao stupiti pred potrotnike radi govora, što ga je u saboru izrekao, i to iz toga uzroka, jer se u sarsorski zapisnik ne uvrćavaju govori, izrečeni hrvatski ili slovenski. Da se takav slučaj nu ponovi, zaključili su članovi manjine, da se neće više ustmeno upuštati u raspravu, već da će pismeno podnašati obširne predloge, resolucije, interpelacije itd., da tako svojimi podpisima dokažu, da su to u istinu u saboru učinili. S tim našim postupkom prouzročilo se bar nešto, bacilo se naime sjeme nesloge u kolu sarsorske večine, koja se je među sobom počela trti; dapače tako daleko je to trvenje došlo, da su položili svoje mandate najbolji njihovi borci, kao što su Costantini, Fragiaceo i Amaro. Naša borba bila je žilava, te je imala i taj uspjeh, da je sarsorski predsjednik primao hrvatski ili slovenski pismane predloge i interpelacije, to je sam proskrbljivao talijanski prevod. Ta mata popustljivost predsjedništva prama nama bila je uzrok, da u gospođa položili mandate, to dr su se među sobom trli. Zadaća našega političkoga društva nije samo duševni napredak, nego također promicanje materijalnoga blagostanja našega naroda. Radi toga radio je društveni odbor na tom, da se u Tratu osnuje „Gospodarska zadruga za pospješivanje vinogradarstva, vrtlarstva itd.“, koja bi imala naša kmeto moralno i materijalno pomagati. U tu svrhu izradilo se je pravila, koja su zadobila vladinu potvrdu, te će biti već u nedjelju dne 17. t. mj. prva glavna skupština toga društva.

Svršujući predejed. k svoj govor, naglasio je, da je to izrekao u imo odstupajućega odbora, te se zahvaljuje i odboru i članovom na izkazanoj mu podrzi i povjerenju.

Nakon toga zamolio je za ried goasp. inžinir Živiti, da obzirom na predjedničkove govor nešto kaže. Priznavajući marljivu djelatnost odbora, misli ipak, da društveni odbor odviše potajno radi, da neima u narodu još pravoga korona. Djelovanje odborovo bilo bi mnogo uspješnije, ako bi bio za njim sav narod, koji bi ga podupirao. Upravo tajno djelovanje odborovo daje tomu uzrok, jer svatko zna i čita, da odbor ima svoje sjednice, nu nitko nezna, što je odbor zaključio. Prolazeć k školskom pitanju, o kojemu želi izraziti svoje mnijenje

glode komisije, kačo govornik, da dotična komisija nije imala drugu svrhu doli, to da stvar zauvće što dalje. Zna se, da magistratu nisu to prošnje po volji, radi toga može niti da o njima čuje. Dotični, koji su podpisali molbu sa slovensku školu, bili su pozvani po „Edinosti“, neka se komisiji predstave. Jer je govornik također podpisao takovu molbu, to je i on bio uz ostalo pozvan, da se predstavi komisiji. Mišlje je, da će biti pitan samo o svomu podpisu, nu prevasio se je, jer se je s njim nastupalo kao z kakvu zločinom, koji pred sudom stoji. Komisar nije znao slovenski, radi toga zahtjevao je govornik, neka se ga ispituje slovenski. Nu tu je naletlo na srčenovo gnezdilo. Jer nije htio podpisati talijanski nastavljeni zapisnik, počeo je predsjednik komisije na njega kričati i groziti mu se kao kakvomau pučolovu. Takvo postupanje komisara prišlo ga je, da mu je govornik u obraz rekao, da nije on (t. j. komisar) na svome mjestu. Radi toga bje od strane komisara tužer radi uvriode, te nozna, kako će se stvar avrćiti. Kada se je tako s monom postupalo — nastavlja govornik — kako se je onda moralo postupati sa priprostim radnikom?!

Naravdajaju još koješta u tom pogledu, predje na pitanje o obćem izbornom pravu i veli, da bi se to pitanje moralo razbiti, nu on neću zadržavati razpravu, jer će biti prilika na koncu skupštine o tom razgovarati. Preporuča odozru, neka se svede an naredom, to neka otvoreno radi sa svimi uzajamno, da svietu pokazemo, da smo ovdje i da živimo. (Odobranje.)

Predsjednik Ma n d i ć odgovara predgovorniku prvo, da se je u „Edinosti“ kroz sjajecoo dana upozorivalo dotičnike, koji su molbe za slovenske škole podpisali, neka se predstave komisiji; putilo se je i podčavalo i našo povjereniko kod te komisije, kako se imadu ravnati i što im je radići; pošljalo se je i osobo raznim podpisateljima, da se jih pouči; odbor političkoga društva nije mogao stvar javno rukovoditi, jer je ista kulturna i ne politička, da mu se što ne predbaci; što se tiče talijanskoga jezika, izjavlja, da je an žalost obća mana Slavena, da se radn podadu tudjim jezikom; obzirom na obće izborne pravo odgovara, da bi bilo savišno o tom razpravljati, jer su se naši zastupnici, koji su u istinu liberalni, već izjavili za obće izborne pravo.

Iza toga pozove predjednik društvenoga tajnika, da izviesi o djelovanju odbora u prošloj godini.

Tajnik M. i a n o t i ć pročita o je podalje izvješće o djelovanju društvenoga odbora, iz kojega vidimo glavne crte. U kratkom uvodu, reagirajuć proti raznim neosnovanim prigovorom od nekih istarskih, da je političko društvo „Edinost“ najmrtnije među svimi jednakimi društvima, spomenuo je, da društva manjka radnih sila i primjerno razdieljenju rada, te kada se to postigne, tada će biti uspješniji društveni rad. Dalje je očitao razno naprilike, koje su društvenom odboru na putu bilo prigodom preuredjivanja u izdavanje društvenoga organa, koji od nove godine 6 puta nedjeljno izlazi. Time se je došlo do barem djelomično želji članova, izraženoj kod lanjske skupštine, da se „Edinost“ u dnevni list protvori. — Društveni odbor bavio se je također o carinarskoj orti, kao također o ustanovljenju „Gospodarske zadruge“ za Trat i okolice. U koliko nije došlo do rezultata kod prve točke, u toliko je uspio kod druge, jer su pravila „Gospodarske zadruge“ jurvo po c. kr. vlahi potvrđjena.

Odbor se je zauzimao također i za radničko pitanje, to jest za svedobno izborne pravo, te se je izjavio na ustanovite pitanje pripravnim moralno podupirati radničko pitanje, u koliko će se isto gibat i u zdravim medjab. — Obzirom na buduće pokrajinsko izbora u Istri, u kojih se očekuje ljuta borba, zaključio je odbor savzati u Istri dva tabora i to jedan u B a d e r n i (kotar porečki), drugi pako u K a n f a n a r u (kotar puljski). Dalje opisuje tajnik sudbinu molbe za slovenske škole u Tratu, za koje se je zauzimalo također indirektno političko društvo. Isto tako javlja tajnik, da će se društveni odbor putem p - bno spomenice obratiti na c. kr. pravosudno ministarstvo glede imenovanja činovnika kod c. kr. carsarskoga suda u Tratu, pošto je ministar na čudan način odgovorio zaht. Nabogoju, koji je u tom poslu vladu za pomoć molio. Na svršetku spominje izvješće također i razotupljenja slovenskih zastupnika u carsrevinome vijeću, to želi, neka bi se glavna skupština i o tom izjavila. Sjedajući se nekadano smrti društvenoga blagajnika Ant. Škabar, to zahvaljujući su slovenskim zastupnikom okolice u tražanskom saboru za njihovo požrtvorno djelovanje, zaključuje izvješće sa sljedeć: Žitila slovenska

solidarnost! Žitila slovensko-hrvatsko-pobratimstvo! Živili tražanski Slavenci! (Dajte sliedi.)

Pogled po svietu.

U Tratu, dne 20. junija 1894.

Austro-Ugarska. Budući austrijski prijestolonasljednik nadvojvoda Franjo Ferdinand stignuti će u subotu u London, da posjeti kraljicu Viktoriju i da joj se zahvali na ljubeznom dočeku, što ga je za svoga prošlogodišnjeg putovanja oko svieta svuda našao u prekomorskih englezkih naselbinah.

Službeni list bečke vlade donasa viest, da je Njeg. Veličanstvo cesar i kralj potvrdio promjenu statuta grada Rovinja, prihvaćenu u zadnjem zasjedanju istarskoga sabora.

U nedjelju bijaše u novoj Stražnici u Českoj javni sastanak birača, na kojem su govorili mladočeski zastupnici dr. Gregr i grof Kautic. Jedan i drugi izraziše nadu, da će česki narod napokon doći do svojih prava, bude li samo uztrajno i svuda zahtjevao ono, što ga ide. Prihvaćena bijaše resolucija, kojom se izriče pouzdanje mladočeskim zastupnikom.

Novo mađarsko ministarstvo ne ima jošta ni sada jamstva, da će biti prihvaćena u gornjoj kući zakonska osnova o civilnom braku. Glasa se, da će dobiti nalog svi dverski dostojanstvenici, koji su članovi mađarske gornje ili velikaške kuće, da se ne imaju protiviti spomenutoj osnovi. Kad bi ona imala i sada pasti u gornjoj kući, tad bi ju vlada podnesla na razpravu istoj kući tokar na jesen.

Dne 26. t. mj. proslaviti će sav hrvatski narod u svojoj prijestolnici — u bielom Zagrebu — riednu narodnu svečanost. Toga dana položiti će se svečano temeljni kamen za dom prvaka stranke prava, dičnoga Antuna Starčevića, a sama stranka imati će svoj godišnji sastanak, na kojem će se bez dvojbe utvrditi jedinstvo stranke, koja je jedina vlastna izjaviti, da zastupa sav hrvatski narod.

Srbija. Mladi kralj Aleksander odputovati će dne 24. t. mj. put Carigrada, kamo će stignuti dne 27. i gdje će biti gostom turskoga vladara. Taj posjet da neima nikakve političke važnosti. Razkraljica Natalija da je ozvolovljena na svoga sina radi njegoveg posljednjeg prevrata, s kojim da se ona nikako ne slaže, i koji da bijaše maslo razkralja Milana.

Bugarska. Poslije pada nasilnika Stambulova dolaze njegova udjela na vidjelo. Njegovi protivnici iznašaju sada na svietlo sva njegova opakaj djela, pomoću kojih je znao održati se na vlasti i kojimi je krotio svoje protivnike.

Francuzka. Vlada republiko sporučila je austrijskoj vladi, da ona nekani nipošto Austriji navjestiti carinarski rat, kao što je to u parlamentu predložio zastupnik Turel.

Italija. Prošlog čedna pucao je neki anarhist na ministra predsjednika Crispi, kad se je ovaj u kućiji vozio u parlament. Hitac nije srećom pogodio ministra, kojemu su usljed toga u parlamentu izkazane silne ovojice. Crispi je primio odasvu mnogobrojno čestitke.

Ne nosi mi . . .

Ne nosi mi pusta zlata,
Nit mi nosi carski dar,
Jer u mojem mladom sreću
Tek slobode plamti žar.
Nu sam Hrvat znaider sam,
Pa i čuj mi zapis svet:
Kano Hrvat želim živjeti,
Kano Hrvat žudin mrljet!

Zar ti nezna, da moj narod
Vlak je bio pravi div,
Branio je svoje grjezdo
Kô na hridi soko siv.
Nit ga shrvô Avar ljudi,
Nit Tatarev džingis-kai,
Neznaš li ti, da je tresô
Turskom stravom Frankopan?
Bjež mi s oka, jer ne nosim
Ja na pazar svoju sviest,
A na borbu mi vied je spremna
Junaka mi mlada pjest.
Sad si čuo moje glase
Novac može bit tvoj bog,
Ali moja prva misô
To je sreća roda mog!
Ne nosi mi pusta zlata,
Nit mi nosi carski dar,
Jer u mojem mladom sreću
Tek slobode plamti žar.
Ne diži se, da ga satreš
Ti ga niesi kadar stri,
Jer ja mizim robski život,
A slobodu ljubim smrt!

R. Katalinić Jeretov.

Franina i Jurina

Fr. Nut, ziorno, ki je inaborn ono sarketino (vrećine) na Dragočaju?
Jur. A tor znos, da do bit oni, ki nimaju nego sukoti, a se protendu, da su parvi od Suske, kako i on, ki mišli za aiomšne.
Fr. Ma nukol, a zaš su ono stavili, vale da znos kada se snajše?
Jur. Ma proprio du ti povjti. Na Dragočaju posajna je ripa i cloj (hliza) nje je jedan smokvencina (smokva), pok su stavili ono stradiño (krepino), da nobi ki grovan z velimi ošimi oli ka druga fitea pokidala i ripu i smokvo.
Fr. Ha, ha, ha!

Različite viesti.

Za družbu sv. Cirila i Metoda u Istri. Našemu uredništvu pripisao je volač. g. Zahija Matelj, župnik u Osocu for. 4 i to kao članariju za tek. god. za sebe i za gg. O. Frana Smolje, O. Luoka Jurasa i Antuna Barbaljica — svi iz Nerazina, svaki i for.

Posvećenje presvj. g. Andrijo Štrka novoimenovanog biskupa Krčkog, obaviti će, kako već javiamo u nedjelju dne 24. t. mj. svečanom načinom u stolnoj orkevi sv. Justa u Tratu. Svrši čin zapošti će u 9 sati u jutro a trajati će barem 2 sata. Priustvovali će mu bez dvojbe predstojnici svih oblašti i množstvo pobožnog i znanstvenoga obćinstva. Teško će biti doći do prikladna mjesta u inođe prostora naj orkevi sv. Justa, jer će stalno k toj riedkoj svečanosti pohrliti nitno množstvo naroda. Ako smo dobro obaviješćeni priustvovali će toj svečanosti i nekogi naši narodni prvaci sa oroka Krke, koji će zastupati tamošnje svećenstvo i obćino.

Obolio urednik. Iz susjedno Gorice dolazi naša omilila viest, da je naš čestiti drug, urednik dičnog „Ilirina“ vama o n t o g. g. Ivna Kuzar opasno obolio. Nadajmo se, da će mu Svevišnji povratiti zdravlje, to nam ga još dugô sadržati u životu, da i unapried onako čestno i odlučno brani i zgovora prava našega naroda u svom krasnom listu.

Imenovanje. Zastupnik državnoga odvjetnika kod talubnala u Gorioi g. Rikard Z b r e c imenovan bijaše savjetnikom kod okrlnog suda u Rovinju.

Zagrebački nadbiskup presvj. g. dr. Juraj Posilović stidi će u Zagreb dne 7. julja u 6 sati poslije podne; svećena instalacija obaviti će su dne 8. julija. U Zagrebu pripravaju obljubljenomu crkvenomu dostojanstveniku voliko svečanosti. Kod dočeka sudjelovati će sva društva, to će svoega nadpastora sa kolodroma u sjajnoj pražnji povesti u stolnu orkvi u nadbiskupsko dvorove.

Obćinski izbori u Buzetu. Od tamo javlja nam prijatelj da će, započeti obćino

aki izbori za onu stranu občinu dno 25 t. m. Trude tielo birati do naimo dne 25, 26, 27 i 28 t. m. Drugo tielo birati do dne 2, 3 i 4 julija a prvo tielo dno 5 i 6 julija.

Naši narodni protivnici rado samo potajno, jer se neoujaju na javnost. Proporcijamo našim pravkom, da budu budni i da se pripravu valjano sa te izbore. Napose proporcijamo im, da se na vrijeme slože u listi kandidata to da složno svi glasuju sa istu. Koje kakve osobno razmirite — ako ih imado — neka prostanu u ovako važnom trenutku. Složno dakle svi pak vas pobieda semože minuti.

Zapljena. Današnji broj našega lista zapljenjen je radi "Proglaš odbora kluba stranke prava". — Juder bijaše zapljenjeno rano izdanje "Edinosti" radi izviešća o glavnoj skupštini polit. društva "Edinost", dotično radi izviešća državnoga zastupnika g. prof. Vjekoslava Spinčića o djelovanju naših zastupnika u cr. evinskom vijeću i o političkom položaju u ovom tielu države.

Zapljenjen bijaše u subotu zadnji broj "Il Pensiero Slavo" radi part. članka, između kojih bijaše dva o netom minulih izborih u Pazinu, o kojih se, reč bi, ništa pisati neumjelo e naše strane, dočim umado pisakari talijanski listova Istria i Trsta svoja pera u žud i otrov pišuć o ti izborih — dakleko proti hrvatskoj stranici.

Izvanredna glavna skupština političkoga društva "Edinost" održavati će se u nedjelju dno 1. julija uopisto dno 24. t. m. ako bijaše prvobitno odlučeno. Prošlo se je u skupštini na zahtjev mnogih članova, koji želo u nedjelju dno 24. t. m. prisustvovati sveobnašni posvedbenoj prosvj. g. biskupa Andrijo Strka u stolnoj orkvi av. Justa u Trstu.

Iz Pazina pišu nam, da nisu u predliednjem broju "N. Sl." mogli ništa naći o nativu, kako su vodjeni izbori za upravno vijeće i kako su izpali, jer da je bilo svo zapljenjeno, što se je na taj izbor odnosi. Talijanske novine opisuju izbor kako ih je volja, a nam to nije dozvoljeno. Danas dakle ne možemo drugo priobiti, nego uspjeh izbora.

U trećem tielu glasovalo je 405 birača. Od ovih glasovalo je za talijansko predloženie 209 njih, a za našo 196. Izabrani su dakle sa većinom od 13 glasova četiri viećnika talijanske stranke.

U drugom tielu glasovalo su 104 birača. Od tih odpao je na našo predloženie 81 glas, 23 na protivničke.

Izabrani su za viećnike sliedoi: Ivan Ferončić pok. Mata, Ivan Sloković pok. Mata, Polik Baunovac pok. Josipa i Stjepan Nacinović pok. Josipa.

Za zamjenike: Liberat Drudić i Josip Jedrečić Cigan.

U prvom tielu glasovalo je 41 birač. Od tih odpada 39 glasova su talijansko predloženie, a 2 glasa na naše.

U prvom tielu nalaze se kao birači i c. kr. činovnici. Ovih je glasovalo 11 i to svi za talijansko predloženie. Četiri učitelja glasovali su također za talijansko predloženie.

Prigodom izbora III. tiela i to dno 7. junija bila su u izbornoj dvorani aretirana dva naša birača i jedan birač, dosadašnji viećnik, Liberat Drudić, po c. kr. zandararu iz izborne dvorane odpraćen. Prva dvojica jer da su prikazali punomoći, koje ne ostoje, a posljednji, jer da nije smio doći u izbornu dvoranu.

Talijanske novine pišu ob ovom izboru kao da su osvojili kakovu kraljevinu tamo u Africi. Polag većeg diela tih novinskih svatke bi morao pomisliti, da se je radilo o obćinskom zastupstvu, a ne o upravnom vijeću porozno pazinske obćine. Kad pišu talijanske novine o pazinskoj gradskoj obćini ili kad o njoj govore talijanski zastupnici, tada noprostano tvrde, da je punomoći to gradsko-porozno obćine izključivo talijansko. Kad bi tomu tako bilo, kako oni trede, kako se onda imaju tumuđiti oni besprimjerni slavoopjevni na dobivenoj pobjedi? Vidi se iz toga, da nisu sami ni u dva tiela prođrto mogli.

Nije jim jasna pojam obćinskog zastupstva i upravnom vijeću, što su sasvim dva različita moralna tiela.

Pisali su i brzojavili glavnom njemačkom listu u Beču "Neue Frois Presse", da su izbori za obćinsko zastupstvo u Pazinu izpali na korist talijanske stranke.

Obćinski načelnik dr. Dukić poslao je s toga ovaj novini u Beču izpravak, gdje poriče, da su izbori sa obćinsko zastupstvo u Pazinu izpali na korist talijanske stranke, pošto izbori mjestno obćino u obćoj još nisu obnovljeni.

"Neue Frois Presse" donijela je dno 15. junija t. g. ročeni urodovni izpravak, nu u sliednjem broju od 16. junija upravdava se na našin, kao da ju je obćinski načelnik mjestoficirao ili slorabio. Priznaje, da

nisu obavljani izbori za zastupstvo mjestne obćine, nego oni za upravno vijeće. Tvrdi naprotiv krivo, da je pred njeko doba porozna pazinska obćina odocijpljena od pazinske mjestne obćine, pak da je dobila svoju posebnu upravu. To sve nije istina, jer bi obćinski načelnik morao poslati ročeni boškom listu ponovni izpravak, neka vidi, kako su u laži kratke noge. (Oitaro u listu od 20. t. novi izpravak).

Medjutim trćinska talijanska novine protiekavaju iz navedenoga boškoga lista izpravak, to ga popradaju sa opazikami, iz kojih se vidi, da jim nije poznata uredba austrijskih obćina.

Budno se nije moglo javno priobiti, što se je dogodilo tečajom izbora, to su birači postupanje kod izbora u kratko opisali u utoku, što su ga podneli proti izboru trećega tiela.

Politika djeca? Dne 13. t. m. bijaše održavana u Puli glavna skupština talijanskog istarskog političkog društva, koju su tanogi željno očekivali, kao židovi mještu, da razbistri Talijanom pomučene pojmove i da umiri uzburkane duhove. Talijanske novine pišu, da se je sabralo do 200 članova.

Predsjednik Venier naglasio je u svom govoru talijanaštvo grada Pule izraziv nauđu, da je pobjeda u Pazinu najbolji dokaz, da talijanaštvo dobiva ponovno svoj prvotni upliv i gospodstvo. Za Pulu zahtio se načelnik Rizzi. U ime predsjedništva osvietilo je odbornik dr. Varetton razmiricu u pokrajinskom saboru istarskom. Želi "koncesije", što su se dale protivnikom i predlaže, neka bi se talijanski poslanici krepko opirali u saboru zahtjevom Slavena, koji sve to većma rastu, i tuđemu uplivu, te očuvaju Istri "historičko" njeno obilježje. Proti tomu ustade urednik Martinolich, iztčeni, da je predlog površan. Želi, da se izrično zahtjeva, da se u saboru ne uzimlju u razpravu predlozi i interpelacije, ako nisu sastavljene u talijanskom jeziku. Ovdjetnik Costantini stavi resoluciju, kojom zahtjeva, da se mora razpravljati u saboru istarskom izključivo samo u talijanskom jeziku, dok u drugim jezicima da se ne smije ni pisati, a još manje govoriti. Govorniku odobravavno se je na to silno sa svih strana.

Konačno bi prihvaćena resolucija stavljena po odborniku Varettonu sa dodatkom dra. Costantini-a, t. j. da se u istarskom saboru nesmije u buduću govoriti hrvatski ili slovenski, niti stavljati predloge, interpelacije itd. u tom jeziku. Dnista želimo iskreno znati kako će gospoda taj svoj zaključak izvesti nprkos svim zakonom božjim i ljudskim. Navjerujemo, da gospoda stvaraju zaključke tom nukanom, da ih se nebudu držati, jedino radi toga, da svojim vikaćem zamažu oči, jer tada bi bili ni više ni manje nego li politička djeca.

Bell na otoku Cresu. Hvala i stu puta hvala našemu dionomu zastupniku profesoru Spinčiću, što se je onako odlučno zauzeo za razno lučko radnju u Istri u obće, a za naše napose. Bog mu naplatio trud, a naša harnost biti će mu viećna. Dne 20. maja posjetio je i našo mjesto zemaljski kapetan g. Campitelli. S njim dođoše amo neki Pava (šumarski pristav iz Poreča, Op. ur.), kotarski poglavar Zucchi i trojica činovnika od namjostništva. Kako smo doznali, dođoše amo ta slavna gospoda, da razvide na Hcu mjestu, da li je koristniji i probitačniji sjak šumo na "dućac" kako puk želi, ili razi semlja, kako činovnici hoće. Značajna je kod svoga toga činjenica, da od sve to gospode nije znan ni mogao nitko progovoriti niti jedno hrvatske riječi. Srutnog li naroda, kad mora sa činovnici pomoću tumača razgovarati! Sva ta gospoda odjednom odvjno kod crnoskog vlastelina Nikole Petrica, koji imado ovdje posjeda i koga o tom dolazku gospoda croska obaviešćiva. Sviet je nismo promatrao tu gospodu, koju ne možemo razumjeti. Kako došli, tako i prošli!

Iz Lovrana pišu nam 8. t. m. Čajte, pa se divite! U nedjelju dno 8. junija bila nas nekolicina u vrtu kod "Panhan-a", u dijih je prostorijah toga dana nekolicno riečkih postolara slavilo "o argije. Čestni naš kapelan g. Habat prouasio je u jednim svojim prijateljeln putoljok, te susretnav dva znana, pozdravio ih sa obćinom: "Sluga pokoran!" Gospoda odćaravo, kao što već to priostojnat zahtjeva, dočim troći, koji je u neposrednoj njihovoj blizini ejadio, okrenuv se naglo, kao da ga je tko iglmu podbó, okosnu se na prolazće: "Ča, sluga!" ... Non ghe ze "sluga" quá ... "ter opaziv g. kapelana, zauria kod bjnosmudan: "Va al diavolo preto!" Gospodo, što mislite, tko je bio taj ugledljni dolija, što se toli pristojno ponio? To vam je bio glavom jedan od talijanskih (P) pravaka, i to onaj isti, koga je talijanomanaka le-

vanska stranka htjela učiniti ni više ni manje nego zemaljskim zastupnikom.

Nije naša namjera, da izgrdimo toga dolija, kako bi već to zaslužio, niti čomo ga koristi zbog onih rieči: "Va al diavolo preto!" Nè, mi sve to propuštamo veloš. Č. župnik Dragovin, koji je sanj onomadna glasovao. On će, nađamo se, svoga šticehina već uputiti, kako da u budućo govori i kako da se vlada. Mi čomo za danas na njegovo neoujudno i neprijetno vladaenje i ponašanje uz izraz dubokog sažaljenja odgovoriti sa poznatom: hašva dajo, što ima!

Puljski čo ga "Oslid" valjda uzeti u oćinsku zaštitu, pa čo da ga obrani reči, da se je one veđori u "Panhanu" tođilo izvrstno pivo, nu to ne smeta, a da mi neuzikliknomo: "Brizan deputat!"

Iz Kaštva nam pišu, dno 15. t. m. Slučajno dobio sam u ruku zakutni listić riečkih nesepatejaka "La Varietè" od 13. t. m. U njemu na dugo i široko razlaše poznati Svielko Krstović, tajnik društva "Club Alpino Fiumano", izlet ovdoga od uodjeljo, dne 10. t. m. u poćinu kod Portman, nedalko postaje Jurdaoi. Baš sam zahvalan našemu "Cosinu", što me je činio "svojim ludorijami do euza nazmijati. Znato li gosp. uredniče, kako on nazivju ono poćinu? Ni više ni manje, nego "La gratta Dr. Nye". Ala bi čaro gledali naši tamošnjii ljudi, kad bi im tko ovo kazao! I od sada unapried mora su ovako zvati i nikako drugoije. Evo što daljo pišu u svom bulaznanju. U jami da je jedna liepa soba, koju je on nazvao "Il Duomo del Club Alpino Fiumano". Sada si vi, Brzodani slubodno razbijajte glavu, dok nauhte ovo dugo imo, koje vam podvede usijana glava prijatelja "Cosima". Brožan p' njegovu moćaju se od nedjelje napried zvati "I Monticelli". Da paku mi najljepše proslavimo njegov pohod u onu jamu, te da nam ostano u trajnoj upomeni, nazvat čomo brig Stanid u Lužini lipom imenom "Monte Cosimo". Pošto je vješto i uđeno orisao cielu špilju, kako to već njegova "slubodna" glavina znađe, napada u svom "svetom irendatškom gnjevu na Kastavce, ili kako on voli reći "la razza dell'Istria", osobito na one, koji su ga na povratku na postaji Jurdaoi pošteno izvezivali. Ne znamo, dali iz zlobe ili gluposti navadja u svomu prijateljom dopisu, da su kod ove demonstracije sudjelovali i vjekoji kastarški učitelji, te se obraća na slavni kapetan u Voloskom, da izvidi i strogo kazni barem one, koji su pod njegovom neposrednom vlašću. Mi pozivamo tog riečkog putaricu, da navede imena onih kastarskih učitelja, koji su mu upričili ono veđori demonstraciju, te se nađamo, ako ima u izgovorih praih još merivicu poštenja, da čo to su pripravnošću učiniti, da možo onda, kad već on tako hoće, volski kapetan proti njim disciplinarno postupati, kako što se je nedavno postupalo proti učitelju u L. koji je novinu djioćicu uđio pjevati irenditšijske pjesme. Razumijete li nas?

Kad već hoće ona izdajica, da se je ono veđori priredilo demonstraciju, neka znađe, da je ono njemu isto, nipošto pako alpinistom. On je poznat u Kaštva jošto iz vremena, kad je ono bio biosni Steklid, kad bi bio išao golim rukami na noževu za hrvatsavo, dok se nije namjorio na zdjelo leše, pa proko noći pretpio se iz vatrana Hrvata u ovejana Talijana. Kao takovo ga pozdravili ga njekoji mladi Kastavci.

U svome šupljem dopisu htio bi učiti Kastavac taj dugokljaki doljo gostoljubivost. Nu mi ne trebamo njegovih lakoija; bolje bi učinio, da podučii ona lovranska šaranjekta, milu si braću iz Krka i riečku fakuru, s kojimi šuraju i dobolo prijateljstvo aklapa.

Kastavci znadu svojim se dičit, a tujo poštovati, dok im drugi ne diraju u njihove svetišnje. I dok se tuđjinci ne mješaju u njihove poslove, mirau i slubodan im prolaz kroz našu Kastaršćinu, nu napadu li se na njihovu narodnost, znati čo oni pokazati znade. Kad bi se opet dogodilo ono, što su poćinili riečki alpinisti u Kastaršćini u oslu Anjeji, neka već sada znadu, da se ih ne će poštediti. Zar nije bilo ono izazivanje i napadaj na narod, kad se je tamo, na hrv. zemljištu, prošlo godine sakupljalo primose za slorotnu "Legu", to leglo izdajica našoga roda? Zar nije ono bio atentat na našu narodnost, kad se je "nei brillant discorsi" nazivalo našu Kastaršćinu "terra irredenta dell'Istria"? Nu toga nisu zabore ili Kastavci, pa čo dođ vriemo, da uvriedu tu osvetu. Prijateljju "Cosinu" poručujemo, nek se kani u našoj Kastaršćini kretiti uješta talijanskimi imeni, već noka poštuje nas i našu semlju. A hoća li se baš tomu Krstoviću, da se zabavlja takovom igrom, neka bude sjoguran, da imamo još

vodo u lokvi, da ga poštno kratimo i izbijomo mu iz glavu kojekakvo glupio hiro i nestajno muzioce.

Iz Obćine Dubašnice. (Odgovor dopisniku "s otoka Krka" u br. 21. "N. Sl." od dne 24. maja 1894.) Prijo svoga izjavit mi je, da nisam u nikakvom privatnom odnošaju s gosp. Justom Bogovićem, dubašjanskim načelnikom. I za to nebih se bio niti oglosio, da pobijem njeko dopisnikovo tvrđenje, da nebii to uprav obće dobro, za koje on govori, od mono izključivo. Najprije mi je opaziti, da gospođin dopisnik s otoka Krka nije dobro razumio školskoga zakona, kad voli, da se neposrednih učiteljih mora kotarsko školsko vijeće poslati svojo mnenje obćini, — jer ako je učitelj neuposobljen, noima prava na natječaj, koji se uviek odvaja definitivno (Vidi §. 6. i 10. b. pobrajinskoga školskoga zakona od duo 11. novembra 1874. broj 30.) No nije mi ovdje namjera, da tumažim ikomu školske paragrafe, nego mislim ovim opovrgnuti njekoje netemeljite, daćavo krivo izjave g. dopisnika o našem načelniku gosp. Justu Bogoviću.

Veli se u onom dopisu, da je načelnik postavio kao zamjenika u dubašjanskoj školi gosp. Radida. No to je za nas još zagonetka, kako bi jedan načelnik mogao namješćivati učiteljo po svojoj miljoj volji, a s drugo strane znamo izvjestno iz usćuju istoga načelnika, da je on gump. Radidit posavoma suprotivan, i to ne radi kakvih domaćih razmiricah ili političkih načela, nego jedino radi službenih uzroka i za boljak onoga podanstva.

Stoji nadalje u onom dopisu, da je načelnik "il buon Istriano" ili uski ekvivalento šaranjekom; no to ne možo još nitko dokazati. Da ga takav bio, vidjeli biato i njega u rodovih malinkrekih klubova, saveznicah dolnje dubašjanske stranke itd. Moglo bi mu se prođbiti njegovo šaranjekovo radi poznatog izviedća, čo ga je sastavila dubašjanska obćina u prilog g. Lippizzoro, lošinjekumu putujućemu učitelju za poljođjelstvo. Tu mi je priznati, da je dubašjanska obćina teško pogriješila, jerbo svo tešo treća godina njegova službovanja u ovom kotaru, a još neimamo sreće lično ga pozvati, a kamo li koristiti se njegovimi uputama. Ali ne možo za tu svu krivnju svaliti na gosp. načelnika, gdje je on možda najmanje kriv — on, koji ne možo znati sve odnošaje u našoj pokrajini, jer nije uđio visokih škola, kao gosp. dopisnik. Mi poznamo u duši gosp. načelnika i možemo utvrditi, da je on šorjok, koji želi učiniti puno dobra svomu puku, a svjedok nam je raspra radi dubašjanskog obćinskog zemljišta i radi dviju poljičkih pučkih šum; druga škola, koja čo se do mal otvoriti u gurnjem dielu Dubašnice i najstrožije mjere poduzete za bolji polazak i napredak pučkih škola u Milohidici i na Poljićici. On se je dakle do euca pokazao namjarljivim glavarom u našoj obćini, — i noka tko dokaze, ako možo, da nije tako, — a još bolji bio bi i za obće narodno dobro, kad bi oko sebe imao njekoliko valjanih i uđeni rodoljuba, dijo bi savjeto on vrlo rado slušo. Tako bi ti rodoljubi bolju uslugu učiniti svojomu narodu, nego da se od načelnika otuđuju i javno ga erue, te ga tim samo na osvetu draže.

Pri koncu moram ponovno izjaviti, da ne mislim ovim nikomu podkadići, jer to ne znam i ne hajem znati, nego sam želio izpraviti dopisnikovo krivo mnenje i sjetići ga onih njegovih rieči: "... nu ne valja ni za svaku unaloknost uđariti u valiko zvono proti osobam, koje nisu možda u sobi opakio i nepopravljivo" — jer što je pravo i Bogu i ljudom je drago.

Pravdujub.

(Uvrtili smo i ovaj dopis, da se čujo i drugo zvono, ali ču nam ipak dopisnik dopuštiti, da posumnjamo o hrvatskom rodoljubju gosp. Justa Bogovića. Prošlost barem njegova nam ne daje oslona, da to utvrdimo. Mišli li gosp. dopisnik na budućnost, to ne čo biti nitko usulji od nas kad budemo mogli reći: gosp. Just Bogović misli, čuti i radi kako pravi Hrvat! Op. Ur.)

Red na istarskih poštah. Predplatnik iz Vabriga tuži nam so upet, da dobiva naš list tekur u nedjelju dočim ga primaju ostali predplatnici već u potak. Kad se je prizitilo u uredu pošte meštra u Taru radi toga, što mu noima br. 23, dobaćila mu porugljivo supruge pošto meštra: da kad bi štogod za pojosti doba hrvatski bilo, da bi išlo "ma lojer kvola maledeta lingua u no"; toliko na znanja al, ravnateljstvu pošta u Trstu.

Iz Suske pišu nam duo 8. junija. Volcionjoni gospođino uredniče! Da Vama i členjionji ditateljnom bude jasna izjava, priobćena u zadnjem broju Vašeg volcionjionog lista, nadovezujuomo neka rezjaš-

njenja. Čim se je saznalo sa „expetora-
oliju“ (službeni izraz) g. načelnika, u puku
je prevladalo mišljenje, da treba čimom
ustupeno u samom Lošinj dokazati nje-
sini neiskrenost, nu upliveno oboje osu-
titi taj i ako opravdan izraz. I tako je
došlo do one snažnije izjave, koju svo-
voljno potpisao isključivo glavni obitelji,
a gdje je koja ženska potpisana, to je
mjesto muža, koji joj je u daljini Amori-
ci. Tu ga ne ulaze ni djeca ni maloljetni,
kako u neknoj molbi od minulo zimo, a
nijedan podpis nije bio izmamljen ni mi-
tom ni varkom, a još manje pristajom, jer
traba znati, da mi ne razpolažemo nikakvom
vlašću ni svjetovnom ni duhovnom, kako
se to drugda činilo. K tomu podpis nije
niko sakupljao po kućah, nego potpisat-
elji sami nudili svoj podpis. Ona izjava,
u kojoj ga niti inostranci ne ulaze, jest
pravi izjev čuvstva i poštenja ovoga mjesta,
a neovani delije neka od sada budu opre-
tniji, kad nešto reku u ime jednoga mjesta,
koje se ne dađe već slupio voditi za nos.
Mi Sušćani, kad plaćamo teške namete u
novou i krvi, imamo jednako pravo pred
zakonom, kao i sine gospoda. Našom iz-
javom osvjetlaamo sebi lice i zato kličimo:
živili pošteno Sušćani! držimo se tvrdo bez
straha od nikoga, a uhljavimo u Boga svo-
mogđuega i u dobrog i milostivoga na-
šega kralja, pa poštujemo zakon i vlast,
koja je od Boga! Po svijetu naše krvopije
htjeli bi razničiti slabi glas o našem mjestu;
u svijetu da vidjeti sada, da ima i u nas
poštenja. Lani naši neprijatelji turije u
svi: lažnu vjest, da su naši vinogradni oku-
šeni: peronosporom, a da bi u svoje svrhe
odvratili trgovce od našega mjesta. To im
nije uspelo, jer smo u čas predali vino
Hrntom us priličnu cijenu. Ove godine
naši neprijatelji kušaju drugo sredstvo.
Evo ovih dana bacilo u svijet glas, da je
na našem otoku floksora, o da bi mogli
lipo prodati američke loze, kojimi trguju.
Kako bje ove godine znastveno konstatirano,
floksore, Boga hvala, na našem
otoku nije i Bože daj nobilo je nikada!
Promda u naših vinogradnih noima još pe-
ronospora ipak svi pametno radimo, što
škeropimo traje modrom galicem i zato
uhljavimo se, da će i ove godine doći k nam
trgovci, koji će kupovati naše dobro vino.
Pišu nam iz Kastavščine dne 14. t. mj.
Čitao sam baš sa zadovoljstvom i veseljem
onaj „O d g v o r“ u predzadnjoj. „Našoj
Slogi“, s kojim se podupno slažemo, kao
i većina obćinara. Po obćini čita se na
ovu situ, jor su ljudi uvidili, da je u istinu
onako, kako ondo piše, da nije u njemu
prenavljanja i laži, kako to govore neka
gospoda i kako je govorio prvu nedelju
obć. pandur po županiji Puži. Ako je laž
ono napisano, neka se pohiže. Dok ne do-
kaže protivno gosp. reformator ili koji
drugi, mi ćemo ono sve držat za živu
istinu. Kad bude dokazao protivno, skinut
ćemo mu kapu.

Mora se po duži reći, da će u istinu
nova štivra ovako, kako se je pro-
vadjala, obćinarom mnogo škoditi, kako
je to u „Odgovoru“ liepo razmatrano.
Ne sumo mi tako mislimo, već i sam ze-
maljski odbor u Poreču.

Prošle godine, kako je to gosp. ob-
ćinar-posejednik u „Odgovoru“ spomenuto,
protostirali su i rekurirali župani halubaj-
ske strane proti novoj štivri kroz voloski
kapetanat na zemaljski odbor u Poreč. To
su vrli župani: Jelovica Andre-Maričić,
Marčelja Mato-Jurajev, Srok Josip-Parao,
Marčan Antun, Širula Antun-Bernas i Visko
Kukuljan. Odbor je na ovaj njihov rekure
obnašao, da naohom glavurvetu zabrani
štivrat na veliko po županijah. To je
naznatio glavurvetu mjeseca junija
prošle godine. Kako se je glavur-
stvo držalo ovoga naloga, to svi znamo.

Želja i misao zem. odbora je, da se
najprije uredi staru štivru, ili da se štivra,
kako se prvih godina štivralo ili najviše,
da se ogradi po koji komadić komunala,
koji je okružen privatni. u pojedom, to da
se pusti komunala i za siromaha, da i on
može stogod ograditi, ako ga kada dohri
Bog pomogne, a sada, da se može služiti
obć. tnalom. Jedino onda dopušta zem.
odbor da se na veliko štivra, kad bi to
bilo od vole koristiti za obćinu i obćinara.
Glavurvetu poslalo je na zem. odbor
mapu Šarčonovo županije, neka vidi, da
se je komunala pustilo i za siromaha.
Tožan moji siromah! Ostali su mu oni
zameniti bregovi, ali ne za njive ili pa-
lišće, već da tamo vapnenicu pali!

Zašto se nije poslalo i ostale mape
halubajke strane, n. p. Bernasovi, gdje
se je bi našlo tako rokuć ni pasti ko-
munala?
Komunal kod mora zabranio je zem.
odbor štivrat, već da se ga može jedino

na javnoj dražbi ili locitu pro-
dati, ako to ne škodi obćinarom.

To je u kratko smisao odgovora od
strane zem. odbora na ređeni rekure, koga
je on potpisao dne 7. pr. mj., glavurvetu
učinilo propis dne 28. pr. mj. a izručilo
ga dne 8. ovoga mjeseca.

Smiešno mi se čini, što se je delo
po Kastavščini razglasi, da će se pašiti
na tobožnje bunilice, te poslalo službeno
osobu ispitivat, koji buni tobož ljudi radi
nove štivre. Ako se ljudi bunili buno,
to svakako neće biti bunilice, već
sami oni, koji su nerazložno provadjali
štivru. Ovom prigodom opominjem i zakli-
njem naše suobćinara, da ne ruše pri-
grada, niti da se ne pobunjuju,
la ne prekrše zakone, jer našiljom ili
grdim načinom ne dobije se ništa, već
noka se radje posavjetuju sa pametnimi
ljudi, kojim na sron leži dobrostanje i
korist obćine i obćinara, pa neka čine,
kako im oni budu savjetovali.

„Mlada Hrvatska“. Smotra za politiku
i knjigu, izlazi ču dva puta da mjesec
od 1. srpnja o. g. u Zagrebu pod ure-
dnivšvom znanoga hrvatskoga novinaru g.
Dinka Politea u četrtini, a svaki broj će
imati 2 do 3 tiskana arka. Cijena za pol
godino for. 2-50. Našoj inteligenciji, koja
hrvatski čiti, neka je najtoplije preporu-
čeno, da podupre krasni nauk g. Politea.

Književno društvo sv. Jeronima u Za-
grebu umoljava predašno svedeštvo, slavna
građanka i obćinska poglavarstva, slavna
školska nadzorničtva i školske odbora i
sve prijatelje školeke mladeži, neka sada
prigodom zaključka školeke godine pruže
ruku pomoćnicu društvu, te narodu za na-
građu dobro ušede se školske mladeži knjiga,
praostalih društvu od prošlih godina.

Društvo je i onako starijim knjigam,
koje još ima u zalih, znatno nizilo cijenu
i prodaje ih sa cijena, koje su zabilježene
na herbu pojedinih knjiga društvoim izdanih
za prošlu godinu 1898.

„Danice“, praostalo za godinu 1894.,
društvo daje sada komad po 15 nvč. Poreč
toga pripravno je društvo kod svake veće
naručbe dati popust od 20%.

Naručbe neka izvole upravit i na od-
pravnično društva, Trankova ulica br. 14.

Priposlano.*)

Štovani gospodine uredniče!
Čitam u zadnjem broju „Slovenskog
Sveta“ vrlo krasan i poučan članak o go-
vornicah i govorničtvu. Osobito sam se
nasmijao duhovitom primjeru, koga na-
vadja gosp. pisac „Dnevnik“ o govornu
pol ure dugu, držanu u vrlo uglednom
društvu, vrlo zanimivog predmeta stare
knjige za tuđe i nove za goste. Gospodin
pisac, koji pokazuje puno humora, a kr-
cato švabske učenosti, bit će se onom te-
meljitosti, kakva mu je nčenost, obavjestio,
prije nego je prihvatio pero, da u tako
ozbiljan list, kao što je „Slov. Svet“, za-
mrti svoja razmatranja, da li jest, ili nije,
o tom argumentu bilo pisano u „knjigi za
pritužbe“. Ako je bilo, tad nije trebalo u
polumjesecom listu nizat pol sata duge
kritike; nije li bilo, tad pripoznajem s
njim, da za onalcu malenkost, govori od
pol sata, dugi su odviše. Slažem se s njim,
da bi se takovi viloviti govornici morali
podvrći učeničkoj disciplini pod šibom
vrstna školnika, da se uče lakozimnu.

Izreka: „Poeta nascitur, orator fit“,
koju čitam u istom članku, a koja nije,
hvala Bogu, njemačka, navela me također
na razmišljanje. Sjela me mnogih pole-
taraca, koji vježdaju svoje tanko pero po
raznih novinah. Oni su mi pred očima bili
uvijek ono, što je biku crvena boja. Osobito
su neki kovači pjesama imali moć, da moju
takoćutnost do najdubljih tanciha zgroze.
Znadu ti pjevati takovi o domovini i slo-
bodi, da bi bezdušni kamen proplakao —
od tuge. A divlja zvjerad, koja je večkrat
sujet njihovih odā i ditrambā, da zna za
njih, razderala bi jih. Ja sam promišljao,
kako bi se od toga biča božjega mogli
osloboditi hrvatski novinari, a i obćinstvo,
koje trpi. Za govornike gosp. pisac pred-
laže školnika; za pjesnike to nevalja, jer
i sam kaže, da se govori: „com postaje, je-
ri pjesnikom radja. Niesi li se rodio pjesni-
kom, zaludu svi školnici ovoga svijeta,
plodovi će ti ostati uvijek zeleni, radjati
ćeš nedonoščad. S takovimi krležavim iz-
puzdovi ne može se ništa, nego što se i
do sad činilo. Upotriebiti ih za zamota-
vanje. Zamota li se stogod mastna, eto
im začina, koga u sebi ne imaju!

Molim Vas, gosp. uredniče, da pri-
vriježite ova razmatranja Vašeg nekog
marljivog čitaoca, koji Vam unapried za-
hvaljuje. X.

* Za članke pod ovim naslovom neodgo-
vara uredništvo.

Listnica uredništva.

Gosp. R. J. u B. Drago voljo koliko bude
moguća. Srdaca odadržav svim tamo!

Javna zahvala.

Uplatili su nadalje „N. Sl.“ gg. S. A. Po-
trinja for. 2. St. Stoj for. 1. M. Fr. Špilc for. 5.
M. P. Opališa for. 2.10. M. V. Pata for. 4. B. I.
Vrgada for. 5. St. Dolnic for. 1.30. F. J. Sušak
for. 5. S. J. sv. Lovro for. 9. M. J. Blika for.
for. 4. A. Ustrino for. 5. T. I. i R. M. Ustrino pu-
for. 2. P. I. Knin for. 2. M. A. Brenova for. 2.
S. A. Rukovac for. 2. V. J. Rukovac for. 5. G.
Dr. I. Trat for. 5. I. Dr. J. Trat for. 5. S. A. Pata
for. 4. St. Kastav for. 2.50. B. T. Pula for. 2.50.
Z. A. Koper for. 1. St. Sonj for. 1.50. Dvorana
Varaždina for. 1.25. Car. v. Beč for. 1.25. G. St.
Oslek for. 1.25. B. G. sv. Ivan St. for. 2. P. S.
Ajello for. 1. St. Otčak for. 1.25. K. J. Rioka
for. 2. St. dugo solo for. 4. Pos. Koper (oglas)
for. 3. P. M. Ročina for. 2. St. Krapina for. 1.25.
D. N. Rioka for. 2.50. F. P. Malinska for. 3. D. J.
Valun for. 5. K. A. Unjo for. 2. P. V. Bakar
for. 2. P. M. Volosko (oglas) for. 4. S. Dr. F.
Beč for. 1.25. B. F. Gorica (oglas) for. 9.60. Glav.
obć. Kastav (prilog) for. 10. (Slid).

FILIJALKA

C. kr. priv. avstr. kreditnoga zavoda
za trgovino in obrt u Trstu.

Novci za vplaćila.
V vredn. papirjih na V napoleonih na
4-dnevni odkas 2 1/2% 30-dnevni odkas 2 1/2%
8- " " " " 3-mesečni " 2 1/2%
60- " " " " 6- " " " " 3%
Za pisma, katera su morajo isplaćati v sedmih
bankovskih avstr. valj., stoplje novo obrosno
takvo v krospeš s dnem 4. februarja, 8. febru-
varja in odnoso 2. marca t. l. po dotičnih ob-
javah.

Okrožni oddeł.
V vredn. papirjih 2% za vanko svoto.
V napoleonih brez obroti.

Nakaznice
sa Dunaj, Prago, Pešto, Brno, Lvov, Trojavo, Reko
kakor za Zagreb, Arad, Bilitz, Gablunz, Građec,
Hormansdatt, Inomest, Celovao, Ljubljana, Lino,
Olomuz, Reichenberg, Saaz in Solnograd, —
b r o z troškovi.

Kupnja in prodaja
vrednosnih, diviz, kakor tudi vnođenje kuponov
24-22 pri odbitku 1% provizije.

P r e d u j m i.
Sprejemajo se svakovrsna v p l a ć i l a pod
ugodnimi pogoji.

Na jamčevne listine pogoji po dogovoru. 2
odprtjem kreditu u Londonu ali Parizu, Ber-
linu ali u drugih mestih — provizija po po-
godbi.

Na vrednosni obrasti po pogodbi.
Vložki u pohranu.

Sprejemajo se u pohranu vrednosni papirji, zlat
ali srebrni donar, inozemski bankovci itd. — po
pogodbi.

Naša blagajna isplaćuje nakaznice narodne banke
italijanske u italijanskih frankih, ali pa po duovnom
kursu.

Trst, 31. januarja 1894. 2-24

Radionica umjetnih ognjeva
K. ZOBEC & C.
u Trstu

ulica Rossetti broj 121 (Camp. Murguro)
preporuča se slavnom obćinstvu i slav. družbam
za raznovratno naručbo, spadajuće u pirotehničku
struku, kao rakete, bengale i drugo umjetno ognje.
Cienici slovenski na zahtjev franco.

Odlikovana ljekarna PRENDINI
Trst — Palazzo Modello, telefon 334 — Trst.

Gospoda liečnici sa savješću pro-
pjenju ove pastilje kod lahke gr-
lene otekline, promuklosti i opalu
glasu. Preporuča se ih osobito pje-
vačom i govornikom.

33 godišće velikog uspjeha!
Glavno skladišće:
Ljekarna Prendini
i u svih prvih pokrajinskih ljekarnah.

Veliki izbor ljekarekhl osobitostih i zdravstvenih kadlia.

Bečke sreske po 1 krunu **Vučenje već 12 julija.**

5 glavnih dobitaka po 10.000 kruna.

Srećke preporučuju: G' is. Bolaffo, Aless. Levi, Mandel & C., „Il Mer-
curio“, Giralamo Murguro, Ign. Neumann, Marko Nigris i Enr. Schiffmann.

Tiskara Dolenc.

Štiraljke i sumpornjače za trte
inženira Zivica.
mlini i stiskalnice za vino,
sisaljke ili pumpe za svaku
porabu, cievi svake vrsti i
pipe, motori (stroji za gonjenje
drugih strojeva) na paru i sa
petrolejem, te svakovrstne
druge strojeve i sve potre-
boće za iste 28
dobliva se uvjek u skladišću tvrđke
Schivitz & Comp.
(Živic i drug.)
Via Zonta broj 8 u Trstu.
Spomenute štiraljke razasijala se na svaku poštu
austro-ugarsko monarhije franco, komad po 10 for.

Raki!
Jamčeni, skatući, živi, dnevno
svježi ulovljeni, razpošilja se ih
u kočarici sa poštariskim pou-
zedem prosto od carine:
40 kom. raka najvećih for. 4-60
100 " " velikih " 3-70
600 " " za juhu " 2-90
F. SILBER
u Stanislavi broj 40
(Stanislau, Oesterreich)

**„Kupi kod kovača ništa kod ko-
vačica“, kaže stara poslovica.**
Ovu mogu punim pravom na moj zavod
upraviti, jer jedino tako valika trgovina, kao
što je moja, imado rasprodjom ogromnih vr-
stih tvari i drugih prođnostih, jufino troškova,
koji moraju konačno kupcaza koristiti.

Krasno usorke privatnim naručnikom
šiljom badava i franco. Bogate knjige usoraka,
kakvih jošće nobiljaše, za krojačo nefrankiranih.

Tvari za odieła.
Porvician i doškolj za visoko svedeštvo,
propjenne tvari za odieła za C. kr. činovnike, vete-
rano, vatrogasce, škololade, livrere, cukuz za
biljard i igračo stolova, pokrivala za kočije,
tvari za lovačke kapute, nepromočne tvari
za granje, plašće za putnike od f. 1-14.

Većine oline, poštene, trajne, čisto vu-
zono suknaene tvari, no jufino otravniki, koji
su vriedni jedva krojačko plaće, preporuča

Joh. Stikarofsky,
Brno (Austrijski
Mansfeort).
Najveće skladišće blaga vriedno pol mil. for.
Kazpošilja samo pruzotjem!

Dopisuje: njemački, mađarski, češki, poljski,
italijanski, francezki i englerki. 24-18